

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 35/2019-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Katarínou Turanskou, Štúrovo námestie 10520/13B, Martin, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 80/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 80/2010 porušené boli.

2. [REDACTED] a [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume 1 500 € (slovom tisíc päťsto eur), ktoré je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 374,80 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiat centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Kataríny Turanskej, Štúrovo námestie 10520/13B, Martin, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. decembra 2017 doručená ústavná s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 80/2010 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí 24. januára 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Orosza predbežne prerokoval ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľov a uznesením č. k. IV. ÚS 35/2019-11 z 24. januára 2019 ju prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady

Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

3. Ústavná sťažnosť sťažovateľov bola pôvodne pridelená sudkyňi spravodajkyňi Ľudmile Gajdošíkovej, ktorej funkčné obdobie sudkyne ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 bola vec náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 prerokovaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia sú v procesnom postavení poškodených účastníkmi napadnutého konania, pričom do podania ústavnej sťažnosti okresný súd v tomto konaní meritórne nerozhodol.

4.1 Sťažovatelia uvádzajú, že 11. novembra 2010 bola proti [REDAKOVANÉ] podaná obžaloba, trestné konanie trvá (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) už viac ako sedem rokov a zdôrazňujú, že škoda, ktorá im mala byť obžalovanými spôsobená, dosahuje takmer 150 000 €.

4.2 Sťažovatelia pred ústavným súdom poukázali na to, že 20. februára 2017 podali sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, ktorú podpredsedníčka okresného súdu vyhodnotila ako dôvodnú. Ďalšiu sťažnosť podanú 28. septembra 2017 však podpredseda okresného súdu vyhodnotil ako nedôvodnú vzhľadom na to, že okresný súd už vo veci riadne koná a termíny hlavného pojednávania sú nariadované v pravidelných intervaloch.

4.3 Vzhľadom na uvedené sťažovatelia v ústavnej sťažnosti navrhli, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom rozhodol, že ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, aby prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadostučinenie v sume 150 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

5. Okresný súd na výzvu ústavného súdu z 24. októbra 2019 odpovedal prípisom sp. zn. 1 SprV 924/2019 z 12. novembra 2019, v ktorom ústavnému súdu predložil vyjadrenie k prijatej ústavnej sťažnosti a oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

5.1 Vo svojom vyjadrení podpredseda okresného súdu uviedol, že v predmetnej trestnej veci predseda okresného súdu určil v septembri 2016 sudcu JUDr. Mariána Dunčka ako náhradného sudcu v poradí druhého zákonného sudcu JUDr. Rastislava Kresla, pretože pri zmene prvého zákonného sudcu JUDr. Patrika Príbelského, PhD., ktorý odišiel na súd vyššieho stupňa, obžalovaní [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nesúhlasili so zmenou v zložení senátu, a preto muselo byť hlavné pojednávanie vykonané od začiatku (konkrétne v období od 18. októbra 2016 do 18. januára 2018, spolu 11 termínov hlavného pojednávania).

5.2 Vo svojom vyjadrení podpredseda okresného súdu poukázal taktiež na vykonanie rozsiahleho (aj znaleckého) dokazovania v napadnutom konaní, náročnosť veci a potrebu doplnenia dokazovania v rozsahu návrhov obhajoby.

5.3 Ďalej podpredseda okresného súdu uviedol, že z dôvodu odchodu JUDr. Rastislava Kresla na súd vyššieho stupňa bola predmetná trestná vec pridelená 2. januára 2017 (v poradí tretiemu, pozn.) zákonnému sudcovi JUDr. Mariánovi Dunčkovi, a zdôraznil, že napriek uvedenému okresný súd 18. januára 2018 vyhlásil meritórne rozhodnutie – odsudzujúci rozsudok, ktorý je v prípade dvoch obžalovaných už právoplatný. Vzhľadom na to, že niektorí (šiesti, pozn.) obžalovaní podali proti rozsudku okresného súdu odvolanie, okresný súd postúpil vec Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“).

5.4 Podpredseda okresného súdu vo vzťahu k argumentácii sťažovateľov, že okresný súd je vo veci nečinný, uviedol, že *„z prehľadu úkonov je zrejmé, že súd konal a koná v rámci svojich možností priebežne, plynulo a efektívne, s vynaložením úsilia vec čo najskôr rozhodnúť“*. Podpredseda okresného súdu zdôraznil, že obžalovaným bola uložená povinnosť nahradiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] škodu vo výške 142 137,51 € s tým,

že so zvyškom svojho nároku na náhradu škody bol odkázaný na civilný proces a sťažovateľka [REDAKOVANÉ] bola s jej nárokom na náhradu škody z titulu nemajetkovej ujmy odkázaná na civilný proces, pretože vykonané dokazovanie nepreukázalo dôvodnosť ňou uplatneného nároku.

5.5 V závere svojho vyjadrenia podpredseda okresného súdu informoval, že spis sa od 8. júna 2018 nachádza na krajskom súde, kde je vec vedená pod sp. zn. 3 To 66/2018, a vzhľadom na to nie je možné spis zapožičať ústavnému súdu ani sa podrobnejšie vyjadriť k chronológii procesných úkonov v období od podania obžaloby do septembra 2016.

6. Ústavný súd 21. novembra 2019 zaslal vyjadrenie okresného súdu právnej zástupkyňi sťažovateľov, ktorá vo svojej odpovedi doručenej ústavnému súdu 11. decembra 2019 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a zdôraznila, že od podania obžaloby uplynulo už viac ako deväť rokov a predmetná vec nie je právoplatne skončená.

6.1 Podľa vyjadrenia právnej zástupkyne sťažovateľa zastávajú názor, že v napadnutom konaní došlo a stále dochádza k priet'ahom. Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu právna zástupkyňa sťažovateľov vyzdvihla tú skutočnosť, že aj keď išlo o pomerne náročnú trestnú vec, trvanie konania deväť rokov od podania obžaloby je neprimerane dlhé, poukázala na platnú právnu úpravu, konkrétne § 2 ods. 7 Trestného poriadku, a upozornila, že samotný okresný súd sa vo svojej odpovedi na sťažnosť sťažovateľov na priet'ahy v napadnutom konaní zo 17. marca 2017 vyjadril, že ju považuje za dôvodnú.

6.2 Právna zástupkyňa ďalej zdôraznila význam rozhodnutia vo veci pre sťažovateľov vzhľadom na to, že jeden z obvinených býva v ich bezprostrednom susedstve, a pokiaľ je na slobode, na tomto mieste sa aj zdržiava, a preto majú sťažovatelia obavu nielen o svoj život a zdravie, ale aj o život a zdravie svojich detí a rodiny.

6.3 V závere právna zástupkyňa uviedla, že sťažovatelia poskytovali okresnému súdu potrebnú súčinnosť a vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti trvajú na podanej ústavnej sťažnosti a rovnako s tým súvisiacou požiadavkou priznania „*finančného odškodnenia*“.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých

zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

8. Ústavný súd sa pri svojom rozhodovaní nemal možnosť oboznámiť s obsahom na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu, napriek tomu v tomto prípade považoval za podstatnú skutočnosť, že už zo samotnej dĺžky napadnutého konania je zrejmé, že okresný súd nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzali. Napadnuté konanie sa začalo podaním obžaloby ešte v roku 2010 a doteraz nie je (vo vzťahu k šiestim obžalovaným, pozn.) právoplatne skončené, pretože rozsudok okresného súdu z 18. januára 2018 bol napadnutý odvolaním a spis sa od 8. júna 2018 nachádza na krajskom súde.

8.1 V obsahu tohto rozhodnutia ústavný súd uvádza len základný stručný priebeh napadnutého konania tak, ako vyplýva z odpovede okresného súdu na sťažnosť sp. zn. Spr 33/17 zo 17. marca 2017 pripojenú sťažovateľmi k ústavnej sťažnosti, ako aj z vyjadrenia okresného súdu sp. zn. 1 SprV 924/2019 z 12. novembra 2019.

Dňa 11. novembra 2010 bola podaná obžaloba proti [REDAKOVANÉ]

Dňa 18. novembra 2010 sa konalo neverejné zasadnutie.

Dňa 11. januára 2011 bolo verejné zasadnutie odročené na 8. február 2011 z dôvodu neprítomnosti obhajcu a jedného z obžalovaných.

Termín verejného zasadnutia určený na 8. február 2011 bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti jedného z obžalovaných a bol určený nový termín verejného zasadnutia na 14. marec 2011. Zároveň bol do konania pribratý znalec.

Dňa 28. februára 2011 sa konalo neverejné zasadnutie.

Dňa 14. marca 2011 sa konalo verejné zasadnutie, jeho predmetom bolo predbežné prejednanie obžaloby. Zároveň boli nariadené termíny hlavných pojednávaní na 2. máj 2011 (odročené z dôvodu neprítomnosti jedného z obžalovaných), 5. máj 2011 (odročené

z dôvodu neprítomnosti obhajcu), 6. máj 2011, 16., 17., 18., 19. a 20. máj 2011 (zrušený z dôvodu nezabezpečenia svedkov).

Dňa 4. apríla 2011 sa konalo neverejné zasadnutie o prepustení jedného z obžalovaných z väzby na slobodu.

Dňa 19. mája 2011 bolo hlavné pojednávanie odročené na 27. a 30. jún 2011. Ďalšie termíny hlavných pojednávanií boli nariadené na 21. september 2011 (odročené z dôvodu neprítomnosti obhajcov), 12., 13. a 18. október 2011.

Dňa 30. júna 2011 súd rozhodoval o ďalšej žiadosti jedného z obžalovaných o prepustenie z väzby na slobodu.

Ďalšie termíny hlavných pojednávanií boli nariadené na 28. február 2012, 29. február 2012 a 1. marec 2012 (zrušené z dôvodu práceneschopnosti obžalovaného).

Dňa 26. apríla 2012 a 2. mája 2012 sa konalo hlavné pojednávanie, ktoré bolo odročené na 7. a 8. jún 2012.

Dňa 30. mája 2012 sa konalo neverejné zasadnutie o vzatí jedného z obžalovaných do väzby.

Ďalší termín hlavného pojednávania bol nariadený na 17. júl 2012, na ktorom bolo rozhodované aj o žiadosti jedného z obžalovaných o prepustenie z väzby na slobodu.

Ďalšie termíny hlavných pojednávanií boli nariadené na 2. október 2012, 9. október 2012, 10. október 2012 a 11. október 2012.

Dňa 11. septembra 2012 okresný súd rozhodoval opätovne o žiadosti jedného z obžalovaných o prepustenie z väzby na slobodu.

Dňa 20. septembra 2012 podal obžalovaný ■■■■■ návrh na odňatie a prikázanie veci, preto boli nariadené termíny hlavných pojednávanií zrušené a vec bola predložená Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Po vrátení spisu okresnému súdu boli nariadené termíny hlavných pojednávanií na 5. a 6. december 2012 (zrušené z dôvodu ospravedlnenia sa obhajcu) a zároveň bol nariadený termín neverejného zasadnutia na rozhodnutie o žiadosti jedného z obžalovaných o prepustenie z väzby na slobodu.

Ďalšie termíny hlavných pojednávanií boli nariadené na 22. a 24. január 2013 (zrušené zo zdravotných dôvodov jedného z obžalovaných).

Dňa 16. januára 2013 sa konalo neverejné zasadnutie o prepustení jedného z obžalovaných z väzby na slobodu.

Dňa 2. apríla 2013 sa opätovne konalo neverejné zasadnutie o prepustení jedného z obžalovaných z väzby na slobodu.

Termín hlavného pojednávania určený na 12. apríl 2013 bol opätovne zrušený pre zdravotné dôvody jedného z obžalovaných.

Dňa 16. mája 2013 sa opätovne konalo neverejné zasadnutie o prepustení jedného z obžalovaných z väzby na slobodu.

Ďalší termín hlavného pojednávania nariadený na 7. november 2013 bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti jedného z obžalovaných.

Ďalší termín hlavného pojednávania nariadený 26. februára 2014 bol odročený na 15. apríl 2014 z dôvodu neprítomnosti jedného z obžalovaných.

Ďalší termín hlavného pojednávania nariadený na 26. jún 2014 bol pre neprítomnosť obžalovaných a obhajcov odročený na 24. september 2014, ktorý bol zrušený pre zdravotné dôvody jedného z obžalovaných.

V januári 2015 bol spis z dôvodu odchodu zákonného sudcu JUDr. Patrika Príbelského prerozdelený novému zákonnému sudcovi JUDr. Rastislavovi Kreslovi.

Uznesením z 29. januára 2016 bol nariadený termín hlavného pojednávania na 17. máj 2016, ale vzhľadom na to, že niektorí obžalovaní nesúhlasili so zmenou v zložení senátu, bolo potrebné vykonať hlavné pojednávanie odznovu.

Ďalšie termíny hlavného pojednávania boli nariadené na 18., 25. a 27. október 2016.

Dňa 27. októbra 2016 bolo hlavné pojednávanie odročené na 21. a 23. február 2017.

Dňa 2. januára 2017 bola vec z dôvodu odchodu zákonného sudcu pridelená novému zákonnému sudcovi JUDr. Mariánovi Dunčkovi, ktorý už bol určený ako náhradný sudca.

Dňa 21. a 23. februára 2017 sa vo veci konalo hlavné pojednávanie, ktoré bolo odročené na 13. a 15. jún 2017 a 17. a 19. október 2017, a následne pre účely doplnenia dokazovania v zmysle návrhov procesných strán na 16. a 18. január 2018.

Dňa 18. januára 2018 okresný súd vo veci vyhlásil meritórne rozhodnutie – odsudzujúci rozsudok, ktorý je v prípade dvoch obžalovaných už právoplatný a v prípade šiestich obžalovaných (z dôvodu podania odvolania, pozn.) dosiaľ nenadobudol právoplatnosť.

IV.

Právomoc ústavného súdu a východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

12. Sťažovatelia sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru,

ku ktorému malo dôjsť postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 80/2010.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, ktorá je plne aplikovateľná i po zmene právnej úpravy, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie, resp. v ktorej sa nachádza účastník trestného konania.

16. Uplatnenie nároku na náhradu škody poškodeným v rámci trestného konania treba považovať za začatie konania podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (od 1. júla 2016 Civilného sporového poriadku). Len čo poškodený uplatní svoj nárok na náhradu škody v trestnom konaní, je to prekážka na uplatnenie náhrady škody paralelne aj v občianskoprávnom konaní. Preto konanie a rozhodovanie o nároku na náhradu škody v rámci trestného konania vo vzťahu k poškodenému spadá pod ochranu čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 18/06, IV. ÚS 44/06).

17. Z konštantnej judikatúry ESLP, napr. vo veci Krumpel a Krumpelová v. Slovensko z 5. júla 2005 (sp. zn. 56195/00), vyplýva, že poškodené osoby uplatňujúce si nárok na náhradu škody v trestnom konaní majú nárok profitovať zo záruk čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože takéto konanie možno považovať za rozhodujúce pre určenie ich „občianskych práv“. Je potrebné poznamenať, že ESLP sa v danom prípade z hľadiska porušenia základných práv sťažovateľov zaoberal ich trestnou vecou, v rámci ktorej nebolo len začaté trestné stíhanie, ale došlo aj ku vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe (III. ÚS 324/05, III. ÚS 189/06). Inými slovami, z judikatúry ESLP vyplýva, že v súvislosti s ochranou práva na prejednanie veci v primeranej lehote priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci začína plynúť od obvinenia, ku ktorému spravidla dochádza v prípravnom konaní (napr. Wemhoff v. Spolková republika Nemecko, rozsudok z 27. 6. 1968, séria A, č. 7, s. 26 – 27, § 19), a zahŕňa celé konanie vo veci vrátane odvolacích konaní [„appeal proceedings“ (napr. König v. Spolková republika Nemecko, rozsudok z 28. 6. 1978, séria A, č. 27, s. 33, § 98)].

V.

Záverový ústavný súd týkajúce sa otázky porušenia práv sťažovateľov

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

19. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a tvorí súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov.

19.1 Z hľadiska skutkovej zložitosti tejto veci ústavný súd pripúšťa, že k predĺženiu konania mohlo čiastočne prispieť, že v napadnutom konaní bolo obžalovaných viacero osôb a bolo potrebné vykonať rozsiahle (aj znalecké) dokazovanie.

19.2. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľov, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach. Otázka zistenia viny osoby (osôb), proti ktorej (ktorým) sa vedie trestné konanie, je zásadnou otázkou pre rozhodnutie o nároku uplatnenom poškodenými. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že ak by aj bol poškodený v právoplatnom odsudzujúcom rozsudku odkázaný so svojím nárokom na náhradu škody alebo jeho časťou na konanie vo veciach občianskoprávných (čo sa napokon vo vzťahu k sťažovateľom čiastočne stalo, pozn.), je pre rozhodnutie súdu v tomto občianskoprávnom konaní rozhodnutie o vine rozhodnutím zásadného významu s prihliadnutím na ustanovenie § 193 Civilného sporového poriadku, z obsahu ktorého vyplýva, že súd je viazaný rozhodnutím príslušných orgánov o tom, že bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal.

19.3 Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd nemôže celkovú dĺžku napadnutého konania ospravedlniť len skutkovou zložitost'ou veci, čo zdôraznil aj podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení, ale mal jej venovať zvýšenú starostlivosť vzhľadom na požiadavku postupovať tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb (§ 1 Trestného poriadku).

20. Pri hodnotení priebehu namietaného konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľov pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení taktiež nepoukázal na to, že by neprimeraná dĺžka napadnutého konania bola vyvolaná správaním sťažovateľov.

21. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, vychádzal pritom zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

21.1 Ústavný súd sa podrobne oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že sa začalo 11. novembra 2010 podaním obžaloby okresnému súdu. Dňa 18. januára 2018 okresný súd vo veci meritórne rozhodol. Odsudzujúci rozsudok je vo vzťahu k dvom obžalovaným už právoplatný, vo vzťahu k šiestim obžalovaným doteraz prebieha odvolacie konanie. Z celkovej dĺžky napadnutého konania, ktoré pred okresným súdom trvalo 7 rokov a 2 mesiace, je zrejmé, že okresný súd v ňom nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzali.

21.2 Ústavný súd vychádzal z prehľadu procesných úkonov v napadnutom konaní, a dospel k záveru, že v priebehu napadnutého konania možno identifikovať jediné obdobie výraznejšej nečinnosti okresného súdu, a to od januára 2015, keď bol spis prerozdelený novému zákonnému sudcovi, do 29. januára 2016 (celkovo jeden rok, pozn.), keď bol uznesením nariadený termín hlavného pojednávania.

21.3 Z preskúmania predmetného konania je podľa ústavného súdu zrejmé, že bolo poznačené predovšetkým neefektívnou činnosťou okresného súdu. Na vrub neefektívnej činnosti okresného súdu je možné pričítať, že v napadnutom konaní došlo dvakrát k zmene zákonného sudcu (čo viedlo k opakovaniu hlavného pojednávania, vzhľadom na nesúhlas

obžalovaných so zmenou zákonného sudcu) a táto zmena mala zásadný vplyv na celkovú dĺžku konania.

21.4 Ústavný súd zdôrazňuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je v okolnostiach danej veci neakceptovateľné, aby napadnuté konanie, obzvlášť ak ide o trestné konanie, trvalo viac ako 7 rokov. Ústava vo svojom siedmom oddiele druhej hlavy v rámci úpravy práva na súdnu ochranu pripisuje osobitný význam tomu, aby sa spravodlivosť nevykonávala s oneskorením, ktoré by mohlo ohroziť právo na súdnu ochranu vo svojej podstate, a tým ohroziť aj dôveryhodnosť justície. Ústava takto zaviazala predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti na prijatie príslušných opatrení umožňujúcich prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných prieťahov, a tým aj vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, IV. ÚS 26/02).

21.5 S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov, a preto nie je zlučiteľný s ich základným právom na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov.

22. Vychádzajúc z argumentácie uvedenej v bode 19 až 21, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 80/2010 došlo k zbytočným prieťahom, ktoré boli spôsobené neefektívnou činnosťou okresného súdu, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. V súlade s citovaným čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

24. Sťažovatelia tiež ústavný súd požiadali, aby po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv okresnému súdu prikázal konať v predmetnej veci bez zbytočných

priet'ahov. Keďže okresný súd už v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní meritórne rozhodol, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

27. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

28. Sťažovatelia sa domáhali priznania finančného zadosťučinenia v sume 150 000 €. Svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovatelia odôvodnili tým, že napadnuté konanie trvá extrémne dlho, celá vec ich „vyčerpáva nie len po finančnej stránke, ale najmä po stránke osobnostnej a v neposlednom rade i psychickej“. S ohľadom na uvedené sťažovatelia zdôraznili, že ústavný súd má prihliadnuť na to, že „už stratili vieru v to, že dosiahnu spravodlivosť a tak strácajú vieru v konanie štátnych orgánov“.

29. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľmi nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného

zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Ústavný súd sa zároveň riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody (IV. ÚS 15/03).

30. S prihliadnutím na celkovú neprimeranú dĺžku konania okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti danej veci ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € každému zo sťažovateľov za primerané (bod 2 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov nevyhovel (bod 4 výroku nálezu). Ústavný súd prihliadol pri určení sumy finančného zadosťučinenia predovšetkým na skutkovú zložitost' predmetnej veci, správanie sťažovateľov, postup okresného súdu, ktorý bol síce plynulý, ale legitímnym uplatňovaním procesných práv obžalovanými sa konanie neprimerane predĺžilo (čo ipso facto oslabuje intenzitu zavinenia okresného súdu), ale aj na význam veci pre sťažovateľov.

VII.

Trovy konania

31. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

32. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok roku 2016, ktorá bola podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky v sume 884 €.

33. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v súlade § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) právnej zástupkyňi sťažovateľov JUDr. Kataríny Turanskej, Štúrovo námestie 10520/13B, Martin. Odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2017 je 1/6 z výpočtového základu, čo v zmysle citovaných ustanovení vyhlášky predstavuje sumu 147,33 € a režijný paušál sumu 8,84 €. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonaných v roku 2017 pri zastupovaní dvoch osôb spolu s režijným paušálom a daňou z pridanej hodnoty predstavuje spolu sumu 374,80 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

33.1 Úhradu za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 (pisomné vyjadrenie z 9. decembra 2019) ústavný súd sťažovateľom nepriznal vzhľadom na to, že uvedené vyjadrenie neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovatelia podporili záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní.

34. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov JUDr. Kataríny Turanskej, Štúrovo námestie 10520/13B, Martin, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

35. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu